

סימן א

המצב כהיום שהאיכלוס מתעכב מיום ליום האם זה נחשב לגלות

לכבוד הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

אני אחד הרוכשים דירה בפרויקט 'אחיסמך', את הדירות כבר קנינו לפני עשר שנים, וכעת הדירות כבר מוכנות, והתושבים כבר קיבלו פעם אחר פעם, תאריכים לאיכלוס, אך האיכלוס המיוחל מתעכב ומתעכב, וכל פעם בגלל מעכב אחר.

חוסר הודאות היכן נגור בתקופה הקרובה, מאוד מפריע טכנית ורגשית, בתהליך של ההתארגנות ואין צורך לפרט.

כמו כן תחושת הארעיות במצב הנוכחי מטרידה מאוד, ואף משליכה על אופן ההתנהלות היומיומית [לא משקיעים לתקן דברים בדירה השכורה, לא משקיעים בעניינים פנים קהילתיים ועוד כהנה וכהנה כמו במצב של מגורי עראי. וזה נמשך ונמשך עוד ועוד ועוד], האם יש למצב של העראיות שלנו גדר גלות שמכפרת?

אם הילקוט שמעוני (אמור תרנ"ג) מביא שהגולה מהבית לסוכה חשובה כגלות, אולי גם מי שאינו "קבוע" במקומו, זה נחשב לו לגלות.

כמו כן האם לתקופת חבלי הקליטה, כשאנו נכנס לדירה בלי תשתיות ראויות, גם היא מוגדרת כגלות שמכפרת? התשובה חשובה, כדי לתת לי ולחברי, כח ותעצומות בהתמודדויות השונות.

תשובה

ארץ ישראל נקנית ביסורים, והיסורים הם כדי לנסות אותנו, אם אנו רוצים את ארץ ישראל כדי לאכול מפריה, או בשביל קיום רצונו של הקב"ה.

מקורות ונימוקים

המצב הזה אינו נקרא בבחינת גלות, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו אלא בבחינת יסורים, וכמו הן תורה, וארץ ישראל, והעולם הבא..., שנאמר במסכת ברכות (דף ה ע"א) תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, כי ה' אלקיך מביאך אל ארץ טובה....

על יעקב. וזה בנה אב, שלכל עילוי שרוצה הקדוש ברוך הוא לתת לאדם או לעולם, הנה כל זמן הזדמן הטוב - אינו מזדמן ובא אלא מתוך עומק עצה נסתרת, ועל כן יקרה קודם לו צער. והרי זה כענין שאמרו ז"ל, "שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין".

ג בשאלתכם כהיום אמנם אנו כבר נמצאים בארץ ישראל, ואין לנו את הנסיונות שהיו בדור הקודם שהיו צריכים לעזוב פרנסות מכובדות ואת כל המשפחה, ולעלות לארץ לא זרועה, כשהיו בה קשיים מרובים בלי סוף, רק בשביל לדור בארץ חמדת אבות, וארץ ישראל נקנתה ביסורים כפשוטה.

ג סבי הרב אברהם יעקב בולימובסקי זצ"ל היה גר בפולין בעיירת בנדין ושם היה אדם מכובד והיה מנהל בית יתומים עם פרנסה מכובדת, והיה לו שם משפחה מאד עניפה, של אחד עשרה אחים ואחיות, והחליט לעזוב הכל ועלה במסירות נפש לארץ ישראל.

בני משפחתו ניסו להניעו מצד זה, ואמרו לו להיכן אתה עולה, למקום שהדלות והעניות הם האורחים הקבועים בבית, איך אתה עוזב בית מפואר והולך לגור בדירת טחב, איך אתה עוזב משפחה עניפה, והולך לארץ לא זרועה, אבל לא הקשיב להם, ולקח עמו את בתו אמי ע"ה ויחד עלו לארץ ישראל.

וכתב הבן איש חי (בניהו) הטעם שארץ ישראל נקנית ביסורים, כדי לנסות האדם אם מה שחפץ לישב בארץ הוא לאכול מפריה ולשבוע מטובה, או בעבור קדושתה וקיום המצוות התלויות בה. ובזה נבחנו ישראל על ידי היסורין של רבוי המסעות, אם קצים בהם, הרי זה ראייה שבעבור הנאתם רוצים ליכנה לה, ואם אין קצים בהם, הרי זה מוכח שהם חפצים רק בקיום רצונו, ולא איכפת להם באיזה אופן, אלא שהם הולכים לכל מקום על פי רצון השי"ת.

וכך כתב הרמח"ל בספרו דעת תבונות (דרכי הנהגות המשפט והאהבה) יש לך לדעת שבאמת אין הקב"ה מואס יגיע כפיו לעולם ח"ו, ואינו עוזב ומניח את העולם... ונפלאותיו ומחשבותיו תמיד כל היום רק לתיקונו של עולם, לא לקלקולו, אלא שהוא מסתיר עצתו הסתר גדול מאד, ואז נמצא העולם כמו עוזב, ובני האדם סובלים עונשי חטאתיהם. וכך אמרו רז"ל (ב"ר, צא, י) על יעקב אבינו ע"ה ויאמר ישראל למה הרעותם לי (בראשית מג ו), ר"ל בשם ר' חמא ב"ח... אמר הקב"ה אני עוסק להמליך בנו במצרים, והוא אומר למה הרעותם לי. הדא דהוא אמר (ישעי' מ כז): 'נסתרה דרכי מה' וגו'. והיינו, כי כל זמן שהיה יעקב אבינו בצער על פרישת יוסף ממנו, הקדוש ברוך הוא היה מגלגל גלגולים להמליך יוסף ולהחיות את יעקב בשלוה, אלא שמתוך שעצה עמוקה היתה, היה הצער עובר

יש כאן לחם לאכול ובגד ללבוש, אין לנו את הנסיונות שהיו לדור הקודם, ואין נדע שאכן אנו נמצאים כאן בארץ ישראל, בגלל שאנו רוצים להיות בארץ חמדת אבות, ולא בגלל שזה נוח להיות כאן, והרי צריך לכוון למצוות ישוב א"י וכמו שכתב הפני יהושע (כתובות דף קיא ע"א) שזכות ארץ ישראל מגינה על יושביה, רק למי שדר בה לשם מצות ישיבת ארץ ישראל שהיא מקום קדושה^א.

ולכן לפעמים הקב"ה שולח נסיונות בדמות פרויקט עם קשיים, והוא כעין המסעות שעם ישראל עברו במדבר, כדי לבדוק אם אנו מאמינים שזה הנסיון הוא בבחינת "על פי ה' יסעו, ועל פי ה' יחנו", ואז גם כשהוא יושב במנוחה, הרי זה הוכחה, שאינם רוצים את ארץ ישראל עבור הנאתם, אלא רק בגלל קיום רצונו.

ואכל חבלי הקליטה היו מאד קשים, מאדם מכובד עם פרנסה מכובדת השכיר עצמו לפרדסן ושם היה קוטף תפוזים, ויום אחד היה פועל שעבד ממולו עם מזמרה לקטוף תפוזים, ולא הבחין בידו, וקטף עם התפוזים, גם את שלשת אצבעותיו, ועד יומו האחרון היו חסרים לו שלש אצבעות, ולמרות כל הקשיים, ובני משפחתו שהיו שולחים לו מכתבים חדשים לבקרים לחזור לפולין, אהב את ארץ ישראל ונשאר לגור בה.

ומה קרה לבסוף, מכל משפחתו העניפה שהתחננו לו לחזור לפולין, לא נשאר זכר, ורק ממנו שהגיע לארץ ישראל עם משפחתו, נשאר שם ושארית משפחה עניפה של תלמידי חכמים ומרביצי תורה.

כהיום אנו נמצאים בארץ ישראל, אין לנו ברוך השם קשיי קליטה,

איך בונים מקום שיהפוך למקום תורה מובהק

עוד ברצוני לשאול, יש פרויקטים שמאד הצליחו והפכו למקום תורה מובהק, ויש מקומות שפחות הצליחו, מה הם הדברים שעלינו התושבים לעשות כדי שהמקום יצליח, ויהפוך למקום תורני מובהק?

ציונים והוספות

^א. וכתב כן על מה שאמרו שם בגמרא כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון כו'. דהיינו דווקא במי שדר בה לשם מצות ישיבת ארץ ישראל שהיא מקום קדושה, וכדי שתגין עליו זכות ארץ ישראל שלא יבא לידי חטא, ואז אף אם לפעמים חטא בא לידו, או אפילו עון שהוא מזיד ע"י שתקף עליו יצרו, מ"מ מסתמא גורם לו זכות ישיבת ארץ ישראל שלא לן ועבירה בידו, דלאחר שחטא ומצא עצמו עומד במקום קדוש ודאי תוהה על הראשונות, ושב ורפא לו, מה שאין כן מי שדר שם דרך מקרה או מפני שהוא מקום מולדתו, או מפני שבח פירותיה וכיוצא בו, ומכל שכן במי שהוא מבעט בה ומזלזל בקדושת הארץ, לילך אחר יצרו הרע לא דברה תורה.

תשובה

אם התושבים יהיה איכפת להם מבית המדרש כמו שאיכפת להם מביתם, וירגישו עצמם שותפים למקום, המקום יצליח להיות מקום תורני.

מקורות ונימוקים

מכל אחד, כי אדם שמגיע ללמוד ואינו מרגיש את עצמו שותף למקום תורה, לא יהיה לו הצלחה בתורה, כל מה שהלל היה לו הצלחה בתורה, וכל כך השתוקק ללמוד, היה בשביל ששילם כל יום חצי טרעפיק, ומסר את נפשו עבור התורה, ונעשה שותף למקום תורה, זה עצמו הביא לו את החשק לתורה, עד שעלה ונתעלה ונעשה לנשיא ישראל.

כאשר אדם משקיע את כל כולו בביתו, שיהיה על הצד היותר טוב, ובאופן המפואר ביותר, ולבית המדרש הסמוך לביתו תורם כמה שקלים כדי להשקיט את מצפוננו, ואינו מרגיש שזה חלק ממנו, למקום כזה לא יכול להיות הצלחה.

כאשר רוצים שמקום תורה יצליח, צריך שהתושבים יהיה איכפת להם מבית הכנסת ובית המדרש בדיוק כמו בביתם, וירגישו שהבית מדרש הוא חלק מביתם, וירגישו עצמם שותפים לכל דבר שקורה בבית המדרש, וכשיש כולל אברכים, לא יתמכו בו מבחוץ, אלא ירגישו שהכולל זה שלהם, ויש להם אחריות עליו, רק כך מקום יכול להצליח להיות למקום תורני מובהק.

הגמרא ביומא (דף לה ע"ב) מספרת את הסיפור על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק [סכום קטן מאד], חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו, פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון, יעו"ש ששכב עד שקפא מהשלג שירד עליו.

וכתב המהרש"א שלכן הניחו שומר בבית המדרש, או שהיו צריכים שמירה כי היה בית המדרש מחוץ לעיר, או שלא רצו שכל אחד יכנס, אלא מי שתוכו כברו.

ולכאורה צריך ביאור הרי על הלל ידעו שתוכו כברו, וגם ידעו שהוא עני מרוד, ואין לו מה לאכול בביתו, ואם כן למה היו צריכים לקחת גם ממנו את הכסף [ובפרט שמדובר בסכום פעוט], וכי לא היו יכולים לוותר על שכרו?

ויש לומר שהיה ענין לשמעיה ואבטליון דווקא לקחת כסף